

Ekosofias Nyhetsbrev

JANUARI 2023 – TRETTIFÖRSTA ÅRGÅNGEN

FN: SENASTE ÅTTA ÅREN DE VARMASTE HITTILLS GLOBALT

De senaste åtta åren är de varmaste som uppmätts globalt sedan mätningarna inleddes, uppger FN enligt AFP.

Under 2022 var den globala medeltemperaturen 1,15 grader över förindustriella nivåer, enligt FN-organet WMO. Det konstateras samtidigt att uppvärmningen når allt närmare den nedre gränsen i det globala klimatavtalet som slöts i Paris 2015.

"Sedan 1980-talet har varje årtionde varit varmare än det föregående", står det i WMO:s rapport. 2016 är det hittills varmaste året följt av 2019 och 2020.

REKORDVART FÖRRA ÅRET I MÅNGA AV EUROPAS LÄNDER

Sommaren 2022 i Europa var den varmaste som har uppmätts, helåret blev kontinentens näst varmaste år som har registrerats. Globalt var 2022 det femte varmaste året sedan mätningarna började. Torka och översvämningar drabbade många regioner i världen, enligt EU:s klimattjänst Copernicus.

År 2023 har inletts med spektakulära temperaturrekord i delar av Europa. Snöbrist har tvingat många skidanläggningar i Alperna att stänga, på bilder syns gröna nedfarter och enstaka vita strängar med konstsnö för längdåkare i ett snöfritt alplandskap. Det är i linje med det år som nyligen har avslutats. För många länder i Europa blev 2022 det varmaste år som har uppmätts. Det gäller bland andra Storbritannien, Spanien, Portugal, Frankrike, Italien och Kroatien. För hela Europa blev året det näst varmaste som har uppmätts, det varmaste året är 2020. Det visar en sammanställning från EU:s klimattjänst Copernicus. Sommaren sticker ut som den varmaste sedan mätningarna började i Europa. Utdragna och intensiva värmeböljor drabbade västra och norra delarna av kontinenten. De höga temperaturerna i kombination med långa perioder med lite nederbörd ledde till utbredd torka.

Europa är den kontinent där uppvärmningen går allra snabbast.

Temperaturerna i Europa har ökat mer än dubbelt så mycket som det globala genomsnittet under de senaste 30 åren.

- 2022 var ännu ett år med extrema klimathändelser i Europa och globalt. Det sätter ljuset på att vi redan upplever förödande konsekvenser av vår allt varmare värld, säger Samantha Burgess, biträdande chef på Copernicus.

- Om vi ska undvika klimatförändringens värsta konsekvenser krävs att samhället både snabbt minskar koldioxidutsläppen och snabbt anpassas till klimatförändringen.

Väderfenomenet La Niña, som har en kylande effekt, har dominerat för tredje året i rad.

Trenden är tydlig. De åtta senaste åren är de varmaste som har uppmätts.

Dagens Nyheter

GRÖNLAND VARMARE ÄN PÅ TUSEN ÅR

Temperaturerna har stigit rejält på Grönland sedan 1995 och är högre än på mer än 1 000 år, visar nya analyser av iskärnor.

Ön är 1,5 grader varmare än genomsnittet för 1900-talet.

Iskärnorna som borrades upp 2011 visar en dramatisk temperaturökning de föregående 15 åren, enligt en studie som har publicerats i tidskriften Nature.

- Vi fortsätter att konstatera stigande temperaturer mellan 1990-talet och 2011, säger studiens huvudförfattare Maria Hörhold vid tyska Alfred Wegenerinstitutet.

- Vi har nu ett tydligt tecken på global uppvärmning, säger hon.

·EKOSOFIA·

Att analysera data från iskärnor tar flera år. Hörhold har nya iskärnor från 2019, men de är inte färdiganalyserade. Hon väntar sig att temperaturökningen kommer att fortsätta eftersom Grönlands inlandsis och glaciärer har smält i snabbare takt den senaste tiden.

Uppgången efter 1995 är så mycket större än under förindustriell tid före mitten av 1990-talet att möjligheten enligt Hörhold är "nästan noll" för att det handlar om annat än klimatförändringar orsakade av människan.

Expressen/TT

TEMPERATUREN I HAVEN HÖGSTA SOM NÅGONSIN UPPMÄTTS

En ny studie visar att haven bara blir varmare. Förra året uppmättes de högsta havstemperaturerna som någonsin noterats.

– Havstemperaturen ökar skoningslöst och detta är en tydlig indikator på klimatförändringar framkallade av människan, säger en av studiens författare, klimatforskare Kevin Trenberth.

De senaste sex åren har historiska temperaturer uppmätts. Och förra året var inget undantag.

I en ny studie som publicerats i *Advances in Atmospheric Sciences* har 23 forskare analyserat havstemperaturen under 2021 och noterar den högsta temperaturen sedan mätningarna började 1955. Detta trots väderfenomenet La Niña förra året, som orsakar kallare vatten i Stilla Havet. Forskarna konstaterar också att havets stigande temperatur har orsakats av människan.

Svt

PANIK I SKIDORTERNA NÄR ALPERNA ÄR GRÖNA

Leriga skidpister, stängda snökanoner och värmare i januari. Grästuvor, grus och lera i nästan snöfria skidpister. Värmande vårsol och yrvaket fågelkvitter. Stängda skidliftar i grönskande alpdalar.

Så ser det ut på många skidorter i Alperna där extremvarmt väder blivit ett dråpslag mot vinterturismen. Europas skidorter blir alltmer desperata när skidturisterna flyr de gröna bergen.

Den senaste snön föll i mitten på december på skidorter i Schweiz, Österrike och Frankrike. Sedan dess har snön obönhörligt smält bort eller förvandlats till kladdig snömodd.

I Crans-Montana har tillresta skidturister bevittnat en grön och vårlig jul- och nyårshelg där temperaturen har pendlat kring femton grader. Det har till och med regnat på 2 000 meters höjd. Temperaturen uppges vara den högsta någonsin norr om Alperna i januari.

SvD

SÅ HÖG BLEV NOTAN FÖR NATURKATASTROFER OCH EXTREMVÄDER 2022

Klimatförändringarna förvärrar läget, det menar den tyska försäkringskoncernen Munich Re som varje år räknar på vad kostnaden för världens länder blivit.

Naturkatastrofer och extremväder som inträffade förra året ledde till kostnader på cirka 270 miljarder dollar.

Dyrast under 2022 blev orkanen Ian som i slutet av september bildades i Karibien och som så småningom slog till mot Floridas kust för att under ett par dagar orsaka skador på uppåt 100 miljarder dollar.

På andra plats kom översvämningarna i Pakistan i augusti, som förutom omfattande skador även krävde över 1 700 människors liv.

NATURVÅRDSVERKETS UTVÄRDERING AV MILJÖMÅLEN

Den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål visar att flera områden har utvecklats positivt sedan den utvärdering som gjordes 2019. Men vi har fortfarande långt kvar till att nå de flesta av miljömålen.

En ambitiös miljöpolitik både nationellt och internationellt, det är en förutsättning för att vi i Sverige ska kunna nå våra miljömål, enligt Naturvårdsverket. Utvärderingen – som i fördjupad form ska tas fram vart fjärde år – har genomförts i samarbete med flera andra myndigheter.

·EKOSOFIA·

Fem av de viktigaste punkterna att ta med sig från rapporten är:

1. Av de 16 miljömålen är det bara fyra som Sverige i dag ser ut att nå eller är nära att nå. Skyddande ozonskikt bedöms redan vara uppnått och vad gäller Frisk luft, Giftfri miljö och Säker strålmiljö är bedömningen att det finns förutsättningar att helt eller delvis nå dessa mål till år 2030. Övriga mål bedöms just nu inte kunna nås till dess.
2. Vad gäller politiska prioriteringar under de kommande åren menar Naturvårdsverket att klimat och biologisk mångfald är de viktigaste områdena att ta tag i. Detta, enligt rapporten, då "den nuvarande utvecklingen riskerar att orsaka irreversibla skador på miljön och på människors välfärd".
3. Till de 16 miljömålen hör också 19 tidsatta etappmål, fördelade på sju områden såsom avfall, farliga ämnen och klimatpåverkan. Naturvårdsverket bedömer att nya etappmål bör tas fram, främst inom områden som är särskilt viktiga för att nå miljömålen, där utvecklingen samtidigt är negativ och där det i dag saknas etappmål. Exempel på detta är den biologiska mångfalden och ekosystemens återhämtning, där det enligt Naturvårdsverket med fördel skulle kunna införas etappmål om bland annat hyggesfritt skogsbruk och om restaurerad eller återskapad grön infrastruktur i anslutning till bebyggelse.
4. Näringslivet spelar fortsatt en mycket viktig roll för det svenska miljömålsarbetet och Naturvårdsverket lyfter i sin rapport särskilt fram behovet av att finansmarknadens aktörer ges bättre förutsättningar att bidra till att miljömålen kan nås. Flera hinder finns nämligen i dag som gör det svårt för dessa aktörer att styra om sina investeringar i en mer hållbar riktning.
5. Ska Sverige nå miljömålen krävs också en betydligt ambitiösare miljöpolitik, både nationellt och internationellt. Enligt Naturvårdsverket är EU-samarbetet därför helt avgörande. Internationellt bör även klimatkonventionen, konventionen om biologisk mångfald samt avfalls- och kemikaliekonventionerna ses som mycket högt prioriterade.

SVERIGE SLOG REKORD I ELEXPORT 2022

Sverige ellexport slog nytt rekord 2022 – trots skenande elpriser och chockräkningar för många hushåll. Elöverskottet är större än något tidigare år och svensk export av fossilfri el har bidragit till att minska koldioxidutsläppen från elproduktionen i Europa motsvarande biltrafiken i hela Sverige, enligt Naturvårdsverket.

Samtidigt som elpriserna skenat och svenskarna uppmanats att spara på el exporterade Sverige under 2022 mest el av alla länder i Europa. Det enligt siffror från Svenska kraftnät, som SVT Nyheter har tagit del av.

– Det har varit ett rekordår. 2021 exporterade vi 25 TWh, det var högt. Nu ser vi en kraftig ökning till 33 TWh, säger Niclas Damsgaard, strategichef på Svenska kraftnät.

Ökad produktion från vindkraften är enligt Svenska kraftnät förklaringen till den omfattande exporten. I början av 2000-talet spelade mängden nederbörd, och därmed vattenkraftens el-produktion, en avgörande roll för om det blev underskott eller överskott i svensk elproduktion. Med utbyggd vindkraft på senare år har överskottet börjat öka rejält.

Stängningarna av fyra kärnreaktorer mellan 2013 och 2020 har bara gjort mindre hack i kurvan. Ökad vindkraft har med råge kompenserat och totalt producerades 170 TWh el förra året – också det rekord.

– Det är vindkraften som gör att överskotten och exporten ökar. Men den har kommit mest i norra Sverige så stabiliteten i systemet är fortfarande en utmaning ibland, säger Niclas Damsgaard.

Sverige exporterade el för över 30 miljarder kronor förra året och exporten minskade samtidigt utsläppen av koldioxid från Europas elproduktion rejält. Den mesta exporten går till Finland, men vi säljer till alla grannländer. Och en del av elen vi säljer till Norden ska i praktiken vidare till Baltikum, Tyskland och Storbritannien.

Enligt Naturvårdsverket är genomsnittet av koldioxidutsläpp i de länder som Sverige exporterar el till 250 gram per kWh. Men i praktiken ersätter ländernas

·EKOSOFIA·

import från Sverige ofta fossil el, och då handlar det om el med utsläpp på 400–800 gram koldioxid per kWh.

Det innebär att svensk export under fjolåret kan ha minskat utsläppen med motsvarande minst 8 miljoner ton, och kanske upp till 15 miljoner ton.

– Elexporten förra året motsvarar minst lika mycket som utsläppen från alla personbilar i Sverige, förmodligen lika mycket som alla inrikes transporter, säger Dag Henning, energiexpert på Naturvårdsverket.

Svt

JÄTTEKLIV FÖR VINDKRAFTEN ÅR 2022

– KAPACITETEN ÖKADE MED 75 PROCENT

År 2022 ökade Finlands vindkraftskapacitet med 75 procent.

Vindkraften byggdes ut med dryga 2 400 megawatt, och 437 nya vindkraftverk togs i bruk, enligt Finska Vindkraftföreningen.

Majoriteten av de kraftverk som blev klara under fjolåret började producera el först i slutet av året. Effekten av de nya kraftverken kommer alltså att synas i statistiken först för år 2023.

Svenska Yle

FÖRETAGEN SATSADE MER PÅ HÅLLBARHET UNDER 2022

72 procent av cheferna uppger att deras företag ökade investeringarna i hållbarhet under 2022 – det visar siffror som revisions- och konsultjätten Deloitte tagit fram. De har frågat totalt 2 000 chefer i 24 länder om hållbarhetssatsningar.

Bland de nordiska svarande noterar Deloitte att 44 procent uppger att klimatförändringarna är en av de tre mest prioriterade frågorna det kommande året.

– Nästan alla svarande säger att klimatförändringarna har påverkat deras verksamhet. Detta speglas i de ökade hållbarhetsinvesteringarna det senaste året, säger Lennart Nordqvist, partner på Deloitte, i en kommentar.

– Det är ett steg i rätt riktning. I och med de ökade investeringarna och det stora fokuset företag väntas ha på klimatförändringarna de kommande åren kan vi vänta oss att fler kommer att ta denna typ av viktiga steg framöver, säger Lennart Nordqvist.

Dagens Industri

FYRA AV TIO BOLAGSLEDARE:

VI BLIR IRRELEVANTA OM VI INTE STÄLLER OM INOM TIO ÅR

En rapport från PwC visar att företagsledare världen över har en väldigt dyster framtidstro, ur ett företagsekonomiskt perspektiv. Samtidigt ser det mycket ljusare ut för den hållbara omställningen. Nästan fyra av tio menar att deras företag kommer vara irrelevanta om tio år ifall de inte ställer om bolagen i mer hållbar riktning. Allt fler ser också klimatrelaterade prishöjningar i leverantörsleden. Därför vidtar nu 58 procent av företagen olika åtgärder för att sänka utsläppen och minska klimatriskerna.

– Svenska vd:ar är mer intresserade av klimatrelaterade investeringar, till exempel användning av alternativa energikällor och satsningar på att minska bolagets koldioxidpåverkan. Dessutom uppger 39 procent av de svenska företagen att de har utvecklat nya klimatanpassade produkter och processer, säger Sofia Götmar-Blomstedt, vd för PwC Sverige, i en kommentar.

Aktuell Hållbarhet

LKAB–LEDNINGEN LÄMNADE ÖNSKELISTA TILL REGERINGEN

Investeringar i Malmbanan och utbyggd vindkraft är två önskemål på en lista som LKAB–ledningen lämnat till regeringen, skriver Dagens Industri.

Önskemålen presenterades när LKAB:s ordförande Göran Persson och vd Jan Moström i mitten av december träffade finansminister Elisabeth Svantesson (M).

LKAB–topparna hade med sig en lista på åtgärder som krävs för att LKAB ska kunna uppfylla ägarnas ekonomiska och klimatmässiga mål. Dagens Industri har tagit del av önskelistan där det finns önskemål om förenklade

·EKOSOFIA·

tillståndsprocesser, kraftigt utbyggd vindkraftsproduktion och stora investeringar i Malmбанan.

LKAB-ledningen framförde att vindkraften är helt avgörande för gruvindustrins energiförsörjning. Däremot är kärnkraft ingen lösning på kort sikt.

Affärer i Norr

MARTIN & SERVERA SLUTAR HELT MED KONVENTIONELLT ODLADE BANANER

I och med beslutet kommer ytterligare uppåt 400 ton ekobananer att säljas i Sverige varje år.

– Vi vill göra det enkelt för våra kunder att välja rätt, säger Emelie Hansson, miljö- och kvalitetschef på företaget. Hon ser också att dagens beslut har viktiga kopplingar till det senaste FN-mötet om biologisk mångfald.

– Vi har som mål att öka försäljningen av både ekologiska och miljömärkta varor. Med dagens beslut tar vi ett stort kliv framåt, säger Emelie Hansson. Bananer är en vara som Martin & Servera säljer mycket av volymmässigt. Sedan tidigare är ungefär 80 procent av bananerna ekologiska, men nu ska alltså resterande 20 procent också bli det.

Det här i sin tur kommer att ta företaget närmare sina mål som säger att 50 procent av försäljningen till offentlig sektor och 20 procent till privat sektor (räknat i kronor) ska utgöras av ekologiska eller miljömärkta varor senast år 2030.

– Vi vill göra det enkelt för våra kunder att välja rätt. Konventionell odling av bananer innebär i dag stora miljöproblem i många länder, inte minst då flera av de kemiska bekämpningsmedel som används är så pass farliga att de sedan länge är förbjudna hos oss här i EU.

TROTS KRITIKEN – ISO 14001 FORTFARANDE EFTERTRAKTAD

Användningen av standarder ökar enligt Svenska Institutet för Standarder. Ett av de mest eftertraktade ledningssystemen förra året var ISO 14001.

Miljöledningssystemet ISO 14001 som firade 25 år förra året blev snabbt en hörnsten i många organisationers miljöarbete. Samtidigt har kritiken varit tydlig redan från tidiga år. Bland annat har standarden anklagats för onödig byråkrati och att organisationer med ISO 14001 kan gå i land med en mycket hög svansföring inom miljöområdet och samtidigt skjuta de verkliga utmaningarna på framtiden.

Att ISO 14001 fortfarande är populär och används i det dagliga arbetet står dock klart när Svenska Institutet för Standarder, Sis, nu redovisar de mest sålda standarderna under 2022.

Aktuell Hållbarhet

ALGER VIKTIGA I OMSTÄLLNINGEN TILL BIODRIVMEDEL

Efterfrågan på biodrivmedel i Sverige väntas öka med 70 procent till år 2030, och alger kommer troligtvis spela en stor roll i omställningen.

– Alger är väldigt flexibla så man kan producera dem på olika ställen. Till exempel väldigt torra platser som i öknen, vilket gör dem väldigt intressanta, säger forskaren Carl Nyberg.

Energikrisen gör att efterfrågan på biodrivmedel till olika fordon väntas öka drastiskt under de kommande åren, både i Sverige och internationellt.

För att kunna möta behovet behövs en helt ny generation av drivmedel. En av teknikerna är att nyttja alger, lignocellulosa och kommunalt avfall för att framställa helt nya drivmedel.

Svt

YNGRE MER BENÄGNA ATT FÖRÄNDRA SINA BETEENDEN

Personer som är mellan 16–34 år är mer benägna att ställa om sina liv vad gäller sådant som konsumtion, matvanor och sparande. Det visar

en attitydundersökning som revisionsbyrå PwC genomfört via Kantar/Sifo under november och december 2022. Drygt 1 100 personer i åldrarna 16–79 år har medverkat.

·EKOSOFIA·

– Både näringsliv och privatpersoner måste ta fler steg mot en cirkulär ekonomi. Därför är det glädjande att en yngre generation tar ett större ansvar för att använda och återbruka våra resurser på ett smartare sätt, säger Sofia Leffler Moberg, hållbarhetspecialist på PwC Sverige, i en kommentar. Undersökningen visar också att mer övergripande så är det 43 procent av svenskarna som planerar att minska sin klimatpåverkan under året, där kvinnor är betydligt mer benägna än män att ställa om.

KLARTECKEN FÖR ATT UNDERSÖKA KLIMATÅNGEST

Forskare vid Uppsala universitet har fått klartecken för att undersöka hur vanligt klimatångest är bland lärare, studenter och övrig personal. Undersökningen ska omfatta 40 lärare, 100 studenter och 10 företrädare för studenthälsan, med särskilt fokus på Campus Gotland. Syftet är att utarbeta rekommendationer till universitet och studenthälsovård om hur medarbetares och studenters eventuella klimatångest ska hanteras. Resultaten ska också jämföras med motsvarande studier i Polen och i Finland.
Hela Gotland / Miljö Online

SVERIGES STÖRSTA SOL- OCH VINDTRÄD FINNS I GÖTEBORG

Familjebostäder har satt upp Sveriges största sol- och vindträd i Eriksbo i Göteborg. Trädet kan ge mellan 20 000 och 40 000 kWh el per år. Sol- och vindträdet, som egentligen inte är något träd, utan en trädliknande konstruktion med 30 små roterande vindturbiner och 20 mindre solpaneler, har en maximal effekt på 5 kW. Om den effekten uppnås till minst hälften under 8 000 timmar om året, räcker det till ungefär tio lägenheters energianvändning. – Detta är en tidig uppskattning och något som vi kommer följa upp och utvärdera. Utfallet kan säkert variera mellan 20 000 och 40 000 kWh, säger Ellen Johnsson, projektledare på Familjebostäder. Trädet är placerat mitt bland bostadshusen då det inte ger upphov till något buller. Det har producerats i samarbete med Naturvårdsverket och bidraget "Bra miljöval".

UTBILDNINGAR PÅ PLATS – ELLER PÅ DISTANS

För närvarande planerar vi att genomföra nedanstående utbildningar på plats, i lämplig lokal, i centrala Göteborg.

Med tanke på osäkerheterna kring pandemin och ev förändringar i folkhälso-myndighetens rekommendationer är vi förberedda på att kunna genomföra utbildningarna på distans.

Utöver vid nedanstående tillfällen kan vi enkelt genomföra utbildningarna även vid andra tidpunkter, som bättre passar er verksamhet. Kontakta oss gärna!

Grundläggande miljöutbildning – 9 mars 2023

Från hot till möjligheter med trovärdigt miljöarbete – en halvdag om hållbarhet; grundläggande miljöfakta, miljöarbete och företagande.

Seminarier ger grundläggande miljökunskap samtidigt som det skapar ökad medvetenhet om miljöarbetet och dess möjligheter.

Utbildningen motsvarar kraven i Svensk Miljöbas.

Se vår hemsida för närmare detaljer – www.ekosofia.se

Vem säger vad – och varför? – våren 2023

En halvdag om opinion och kommunikation inom miljö och hållbar utveckling. I en värld där olika intressen försöker styra vad vi uppfattar som sanningar – vem kan man egentligen lita på?

Det här berör i allra högsta grad hållbarhetsfrågorna! Därför erbjuder ”de två Eko:na” – Ekosofia och Ekocentrum – en uppskattad utbildning där du får verktygen för att analysera och förstå vad som sägs och skrivs.

Se Ekocentrums hemsida för närmare detaljer – www.ekocentrum.se

Trovärdig miljökommunikation

En halvdags workshop för dig som vill använda miljö- och hållbarhetsargument i reklam och annan marknadskommunikation, utan att riskera s.k. grönmålning. Vi går igenom både principer, standarder och lagstiftning; t ex hur reklamombudsmannen och marknadsdomstolen bedömer. Vi redovisar hur trovärdighet byggs upp, liksom fällor och fel, med egna exempel tillsammans med deltagarnas egna erfarenheter.

Vi går självklart också igenom Konsumentverkets senaste kartläggning ”Miljöargument i marknadsföring på den svenska konsumentmarknaden 2021”, liksom den svenska översättningen av ICC:s riktlinjer för ansvarsfull marknadskommunikation om miljö och klimat.

Som mottagare av Ekosofias Nyhetsbrev bedömer vi att du givit ditt samtycke till vår hantering av dina personuppgifter. Detta innebär att du även i fortsättningen kommer att få vårt nyhetsbrev. Om du inte vill ha vårt nyhetsbrev så kan du meddela oss via mail eller telefon.

Ekosofias nyhetsbrev utkommer med 11 nr/år. Ansvarig utgivare är Bill Romanus.

För mer information om nyhetsbrevet kontakta Bill Romanus, romanus@ekosofia.se.

För information om Ekosofia AB och våra tjänster kontakta Magnus Ruberg, magnus.ruberg@ekosofia.se.

Kort om Ekosofia AB

Ekosofia AB är ett kunskapsföretag som verkar för hållbar utveckling.

Detta gör vi genom att erbjuda våra kunder att med hjälp av ett ökat miljömedvetande – ekosofi – nå såväl social och ekonomisk som ekologisk framgång.

Planerat och trovärdigt miljöarbete är vår metod.

Kommunikation – att åstadkomma dialog – är vårt främsta verktyg.

Vi arbetar som konsulter, projektledare och kvalificerade rådgivare.

Ekosofia AB grundades 1993 av Bill Romanus och Magnus Ruberg.

För ytterligare information – www.ekosofia.se